

โครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ความสำคัญของโครงการ

- ปัญหาการเกษตร ประสิทธิภาพการผลิต/ ต้นทุน/ ความต้องการ
- ศักยภาพของพื้นที่
- การปรับเปลี่ยนการผลิตสินค้าในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมเป็นสินค้าที่เหมาะสม (Zoning)
- Agricultural Map for Adaptive Management: Agri-Map

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้ดำเนินโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) เพื่อบริหารจัดการพื้นที่เกษตรรายจังหวัด ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและในอนาคต พิจารณาจากปัจจัยทางกายภาพ สังคม และข้อมูลอุปสงค์ อุปทาน แสดงให้เห็นถึงการใช้พื้นที่ในการเพาะปลูกพืชแต่ละจังหวัดว่ามีความเหมาะสมกับชนิดของดิน ปริมาณน้ำ ชนิดพืชหรือไม่ หากไม่มีความเหมาะสม จะสนับสนุนให้เกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนการผลิตตามความเหมาะสมของพื้นที่และปัจจัยทางด้านการตลาด

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อบริหารจัดการพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (พื้นที่ N) ให้ได้รับการปรับเปลี่ยนการผลิตให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ สังคม และเศรษฐกิจ
2. เพื่อส่งเสริม สนับสนุน จูงใจ ให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (พื้นที่ N)
3. เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นหลังจากการปรับเปลี่ยนการผลิต

ขอบเขต

- ดำเนินงานใน 68 จังหวัด
- จำนวน 11 หน่วยงาน ได้แก่ กรมพัฒนาที่ดิน กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมหม่อนไหม กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และการยางแห่งประเทศไทย
- งบประมาณ 331.85 ล้านบาท (ไม่รวมงบการยางแห่งประเทศไทย)

วัตถุประสงค์ของการประเมินผล

- เพื่อประเมินผลการดำเนินงาน ผลได้ ผลลัพธ์ ของโครงการฯ
- วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรในการปรับเปลี่ยนการผลิตข้าวเป็นสินค้าอื่นๆ

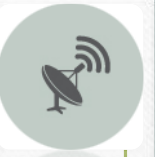
ขอบเขตการประเมินผล

พื้นที่เป้าหมาย : พื้นที่ปรับเปลี่ยนจากข้าวเป็นสินค้าที่ได้รับการส่งเสริม ด้านพืช ประมง ปศุสัตว์ และเกษตรผสมผสาน ในพื้นที่ 68 จังหวัด

ประชากรเป้าหมาย :

- เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค
- เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ปีงบประมาณ 2561
- เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการฯ ปีงบประมาณ 2561

ระยะเวลาข้อมูล: ข้อมูลผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2561 (ตุลาคม 2560 – กันยายน 2561) และผลผลิตในฤดูการผลิต ปี 2560/61 และปี 2561/62

วิธีการประเมินผล

รูปแบบการประเมินผล. รูปแบบการประเมินผลเชิงตรรกะ(Logic Model)

ประเภทการประเมินผล เป็นการประเมินผลระหว่างการดำเนินงาน
โครงการที่ยังไม่สิ้นสุดโครงการ

แผนแบบการประเมินผล เป็นการเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจริงกับ
เป้าหมายโครงการ การเปรียบเทียบก่อน
และหลังมีโครงการ
รวมทั้งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนพื้นที่

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ใช้สถิติพรรณนา และสถิติ
2. การวัดเจตคติ 5 ระดับ จากการประยุกต์ใช้ตาม Rensis Likert.(ค.ศ.1932)
3. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนการผลิต

$$\ln\left(\frac{P}{1-P}\right) = \beta_0 + \beta_1 \text{Age} + \beta_2 \text{PriceR1} + \beta_3 \text{PriceR2} + \beta_4 \text{PrIceSu} + \beta_5 \text{Edu} + \beta_6 \text{Sup} + \beta_7 \text{Other}$$

$\ln\left(\frac{P}{1-P}\right)$ คือ Natural Log ของสัดส่วนความน่าจะเป็นที่จะยอมรับการปรับเปลี่ยนการผลิตจากข้าวไปผลิตสินค้าอื่น ๆ

Age คือ อายุของเกษตรกร (ปี)

PriceR1 คือ ราคาข้าวที่เกษตรกรขายได้ในปีการผลิต 2560/61 (บาทต่อตัน)

PriceR2 คือ ราคาข้าวที่เกษตรกรขายได้ในปีการผลิต 2559/60 (บาทต่อตัน)

PriceSu คือ ราคาอ้อยในปีการผลิต 2561/62 (บาทต่อกิโลกรัม)

Edu คือ ระดับการศึกษา

Sup คือ การได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมจากหน่วยงานรัฐ (ครั้งต่อปี)

Orther คือ การผลิตสินค้าอื่น ๆ นอกเหนือจากการผลิตข้าว หรือร่วมกันผลิต (ตัวแปรหุ่น)

ผลการประเมิน

ปัจจัยนำเข้า -งบประมาณ

ผลการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ Zoning by Agri-Map ปีงบประมาณ 2561

หน่วยงาน	งบประมาณ (ล้านบาท)		ร้อยละ
	ได้รับจัดสรร	เบิกจ่าย	
1. กรมพัฒนาที่ดิน	98.74	91.50	92.67
2. กรมประมง	19.18	16.38	85.40
3. กรมส่งเสริมการเกษตร	41.47	18.01	43.43
4. กรมส่งเสริมสหกรณ์	6.42	6.37	99.22
5. กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	5.55	5.55	100.00
6. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	17.62	13.10	74.35
7. กรมปศุสัตว์	96.74	93.47	96.62
8. กรมวิชาการเกษตร	24.90	23.87	95.86
9. กรมหม่อนไหม	7.96	7.57	95.10
10. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	13.27	12.02	90.58
11. การยางแห่งประเทศไทย	na	na	na
รวม	331.85	287.87	86.74

ผลการประเมิน

ปัจจัยนำเข้า - หน่วยงานที่เข้าร่วมบูรณาการ

ปัจจัยนำเข้า - ปัจจัยการผลิตที่สนับสนุน

- ประเภทปัจจัย

- ความทันเวลา

รายการ	ร้อยละ
1) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต	100.00
- ได้ใช้	95.83
- ไม่ได้ใช้	4.17
2) การใช้ประโยชน์ปัจจัยของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ	100.00
- ใช้ประโยชน์แล้วทั้งหมด	94.93
- ใช้ประโยชน์แล้วบางส่วน	5.07

ปัจจัยนำเข้า - องค์ความรู้/หลักสูตร

ผลการประเมิน

กิจกรรม - การประชาสัมพันธ์

สื่อประชาสัมพันธ์	ร้อยละ
1. สื่อบุคคล	
1.1 เจ้าหน้าที่ภาครัฐ (เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด เกษตรอำเภอ เจ้าหน้าที่ในพื้นที่)	70.87
1.2 ผู้นำท้องถิ่น (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส.อบต.)	30.96
1.3 อาสาสมัครเกษตรกร (หมอดินอาสา)	14.59
1.4 เกษตรกรผู้นำ (ประธานกลุ่มฯ เกษตรกรเจ้าของ ศพก.)	5.96
2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	
2.1 โทรทัศน์ วิทยุท้องถิ่น	3.21
2.2 เสียงตามสายในหมู่บ้าน	0.92
2.3 Social (Line Facebook ฯลฯ)	0.46

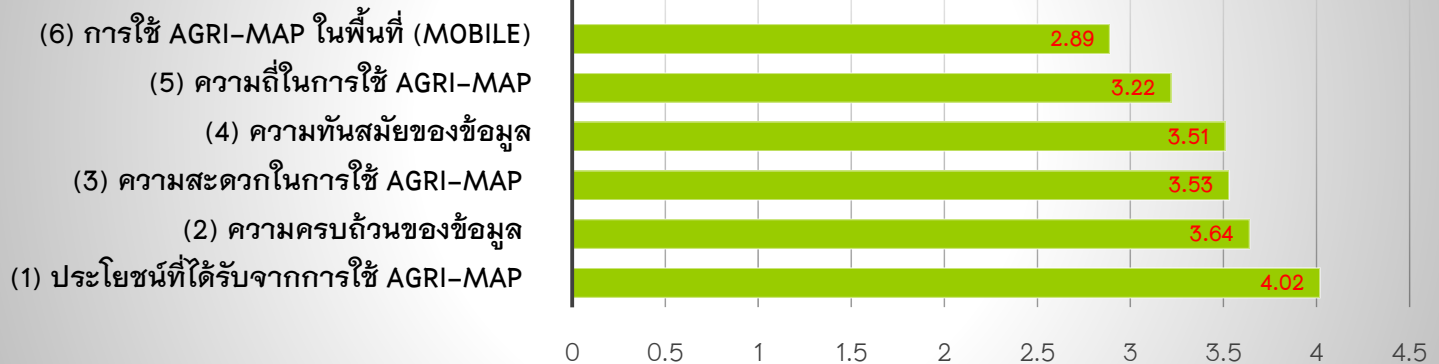
กิจกรรม - การประชุมชี้แจงโครงการฯ

ผลการประเมิน

ร้อยละ

คะแนน

กิจกรรม-
การใช้ Agri-
Map ของ
หน่วยงาน

ผลการประเมิน

กิจกรรม - การอบรม/ถ่ายทอด
ของหน่วยงานที่ร่วมบูรณาการ

ผลการประเมิน

ผลได้ - จำนวนเกษตรกร และพื้นที่ที่ร่วมโครงการฯ

ลำดับ	สินค้าที่ปรับเปลี่ยน	พื้นที่ (ไร่)	จำนวนเกษตรกร (ราย)
1	ด้านพืช	141,283	6,211
	1.1 อ้อยโรงงาน	28,525	4,136
	1.2 ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	85	30
	1.3 หม่อน	1,707	831
	1.4 ไม้ผล ไม้ยืนต้น	110,966	1,214
2	ด้านปศุสัตว์ (หญ้าเลี้ยงสัตว์)	30,371	8,615
3	ด้านประมง (เลี้ยงปลา)	5,117	4,991
4	ด้านเกษตรผสมผสาน	93,396	25,106
	รวม	270,167	44,923

ผลการประเมิน

ผลได้ - ผลการอบรม ถ่ายทอดความรู้ จากหน่วยงานที่ร่วมบูรณาการ

สินค้าที่ปรับเปลี่ยน	จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการอบรม ถ่ายทอด ความรู้ (ราย)
1. อ้อยโรงงาน	4,136
2. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	30
3. หม่อน	831
4. ปศุสัตว์ (พืชอาหารสัตว์)	8,615
5. ประมง	4,991
6. เกษตรผสมผสาน	25,106
รวม	44,923

ผลการประเมิน

ผลได้ – การได้รับการถ่ายทอด และการนำไปปรับใช้

1. หลักสูตรการลดค่าใช้จ่ายการผลิต
2. หลักสูตรการทำบัญชีครัวเรือน
3. หลักสูตรการจัดการผลผลิต
4. หลักสูตรหลักสูตรอื่นๆ

ผลการประเมิน

ผลได้ - การบริหารจัดการการผลิต และช่องทางจำหน่าย

การบริหารจัดการการผลิต	ร้อยละ
1. บริโภคภายในครัวเรือน	52.19
2. นำไปจำหน่าย	47.81
2.1 รายบุคคล	92.49
- ผ่านโรงสี หรือบริษัท	45.19
- ผ่านพ่อค้าคนกลาง	31.85
- จำหน่ายเองที่ตลาด	22.96
2.2 รูปกลุ่ม องค์กร	7.51
- ผ่านบริษัท โรงงาน ห้างร้าน	90.05
- ผ่านพ่อค้าคนกลางมารับซื้อที่กลุ่ม	9.95

ผลการประเมิน

ผลลัพธ์ – ผลตอบแทนสุทธิ

หน่วย: บาทต่อไร่ต่อปี

รายการ	ผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย	เปรียบเทียบ (+เพิ่ม/-ลด)	
		สินค้าข้าว ก่อนปรับเปลี่ยน	สินค้าข้าว ไม่ปรับเปลี่ยน
1. สินค้าข้าว ของเกษตรกร ก่อนปรับเปลี่ยน	1,615.88		
2. สินค้าข้าว ของเกษตรกร ไม่ปรับเปลี่ยน	1,292.08		
3. สินค้าใหม่ที่ปรับเปลี่ยน			
3.1 อ้อยโรงงาน	541.42	-1,074.47	-750.66
3.2 ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	2,077.30	461.41	785.22
3.3 พืชอาหารสัตว์(หญ้า)	3,655.74	2,039.85	2,363.66
3.4 ประมง (ปลา)	4,637.23	3,021.34	3,345.15
3.5 หม่อน	4,869.94	3,254.06	3,577.86
3.6 เกษตรผสมผสาน	5,096.28	3,480.40	3,804.20

ผลการประเมิน

ผลลัพธ์ - แนวโน้มการปรับเปลี่ยนการผลิต และวิธีการใช้แรงงานของเกษตรกร

รายการ	ร้อยละ
1. แนวโน้มการทำสินค้าที่ปรับเปลี่ยน	100.00
1) ทำต่อ	92.58
2) ไม่ทำต่อ (กลับไปทำสินค้าเดิม:ข้าว)	7.42
2. วิธีการใช้แรงงาน	100.00
1) ไม่เปลี่ยน	37.19
2) เปลี่ยน	62.81
2.1) จ้างแรงงานลดลง	32.74
2.2) ใช้เครื่องจักรกลเพิ่มขึ้น	25.22
2.3) ใช้แรงงานตนเองเพิ่มขึ้น	42.04

ผลการประเมิน

ผลลัพธ์ - ความพึงพอใจของเกษตรกร

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (คะแนน)	แปลผล
1. การถ่ายทอดความรู้เพื่อ การปรับเปลี่ยนพื้นที่	4.33	มากที่สุด
2. การสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่ได้รับ	4.29	มากที่สุด
3. การนำความรู้การปรับเปลี่ยนไป ปรับใช้ในพื้นที่ตนเอง	4.23	มาก
4. การจัดการผลผลิต	4.10	มาก
เฉลี่ย	4.24	มากที่สุด

ผลการประเมิน

ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนการผลิตข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสมไปผลิตสินค้าอื่น

$$\ln\left(\frac{P}{1-P}\right) = 4.889 - 0.561 \text{ PriceR1} - 0.518 \text{ PriceR2} - 0.010 \text{ PriceSu} + 0.183 \text{ Sup} + 1.475 \text{ Other}$$

Exp(Bi)	0.752	0.595	0.990	1.201	1.369
Sig.	(0.019)*	(0.028)*	(0.000)**	(0.019)	(0.000)**

เมื่อ

P คือ ความน่าจะเป็นที่จะยอมรับปรับเปลี่ยนการผลิตจากข้าวไปผลิตสินค้าชนิดอื่น ๆ

1 - P คือ ความน่าจะเป็นที่จะไม่ยอมรับปรับเปลี่ยนการผลิตจากข้าวไปผลิตสินค้าชนิดอื่น ๆ

$\ln\left(\frac{P}{1-P}\right)$ คือ Natural Log ของสัดส่วนความน่าจะเป็นที่จะยอมรับการปรับเปลี่ยนการผลิตฯ

PriceR1 คือ ราคาข้าวที่เกษตรกรขายได้ในปีการผลิต 2560/61 (บาทต่อกิโลกรัม)

PriceR2 คือ ราคาข้าวที่เกษตรกรขายได้ในปีการผลิต 2561/62 (บาทต่อกิโลกรัม)

PriceSu คือ ราคาอ้อยโรงงาน ปีการผลิต 2561/62 (บาทต่อกิโลกรัม)

Sup คือ การได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมจากหน่วยงานรัฐ (ครั้งต่อปี)

Orther คือ ประสบการณ์การผลิตสินค้าอื่น ๆ นอกเหนือจากการผลิตข้าว หรือร่วมกันผลิต (ตัวแปรหุ่น) โดยที่ 1 แทน เคยผลิต และ 0 แทน ไม่เคยผลิต

* ประเด็นค้นพบ

1. ปัญหาของเกษตรกรที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง หรือเช่าที่ทำกิน
2. ปัญหาความผันผวนของราคาผลผลิต ในสินค้าอ้อยโรงงาน
3. ปัญหาการเข้าถึงตลาดผลผลิต
4. ปัญหาเรื่องการใช้ Agri-Map บนมือถือ (Mobile) ของบางหน่วยงานในพื้นที่
5. ปัจจัยด้านราคาข้าวในแต่ละปี ราคาอ้อยโรงงาน การสนับสนุน ส่งเสริมจากหน่วยงานรัฐในแต่ละปี และประสบการณ์การผลิตสินค้าอื่น นอกเหนือจากการผลิตข้าว มีผลโดยตรงต่อการยอมรับการปรับเปลี่ยนการผลิตข้าวในพื้นที่ ไม่เหมาะสมไปเป็นสินค้าชนิดอื่นๆ

* ข้อเสนอแนะ

1. รัฐควรนำข้อจำกัดในเรื่องเอกสารสิทธิ์การถือครองที่ดินของเกษตรกรที่
ต้องการเข้าร่วมโครงการ นำไปพิจารณา ส่งเสริมในระยะต่อไป
2. เกษตรกรศึกษาสถานการณ์การผลิต ตลาดและราคาของอ้อยโรงงาน รวมทั้ง
รัฐบาลหาทางออกเพื่อแก้ปัญหาราคาอ้อยอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน จะช่วย
แก้ปัญหาราคาอ้อยของเกษตรกรได้
3. การรวมกลุ่ม องค์กร เพื่อสร้างอำนาจต่อรองราคาและเป็นเครือข่าย ส่งเสริม
การจำหน่ายสินค้าได้มากขึ้น
4. คณะทำงานของหน่วยงานที่ร่วมบูรณาการในพื้นที่/จังหวัด ควรทำความเข้าใจร่วมกัน
ในการใช้ Agri-Map และเมื่อพบความคลาดเคลื่อน ควรแจ้งผู้ดูแลระบบโดยเร็ว
5. การสนับสนุน ส่งเสริมองค์ความรู้ ปัจจัยการผลิต การตลาด และอื่นๆ อย่างต่อเนื่องให้
เกษตรกร รวมทั้งเกษตรกรที่มีประสบการณ์การผลิตสินค้าอื่น จะช่วยผลักดันให้
เกษตรกรหันมาปรับเปลี่ยนมากยิ่งขึ้น

จบการนำเสนอ... ขอบคุณครับ

